

III. De periode van de twee wereldoorlogen

1. Moeder Marie-Henriette

Moeder Marie-Henriette was de vijfde algemene overste van de zusters van Sint Vincentius a Paulo te Kortemark. Zij vervulde deze taak 45 jaar lang, van 1900 tot 1922 en van 1928 tot 1951. Ze is daarmee de overste met de langste dienststaat. Velen herinneren zich haar nog als een goede, zachtmoedige en begaafde "Moeder", die - en dat kwam naar voren in alle gesprekken die we voerden met mensen die haar goed gekend hadden - liever zelf diende dan gediend te worden¹.

Zij werd te Westende geboren als Leonie Vanhoutte op 13 september 1861. Het gezin telde negen kinderen en woonde op een hoeve die langs de weg van Westende naar Middelkerke lag.

Op twintigjarige leeftijd trad zij binnen in het klooster te Kortemark. Twee jaar later behaalde zij het diploma van onderwijzeres aan het Sint-Andreas-Instituut te Brugge (1 augustus 1883). Tot april 1887 werkte ze als onderwijzeres in de kostschool, waarna ze door "Mère Stanislas" haar werkterrein toegewezen kreeg in de bijhuizen. Ze gaf één jaar les te Bovekerke en was van oktober 1888 tot eind september 1895 schoolhoofd te Bredene. Maar God had een belangrijker taak voor haar voorbehouden. Na vijf jaar les gegeven te hebben in het bijhuis te Haringe (Roesbrugge) werd zij door de zusters op 13 november 1900 verkozen tot algemene overste².

Typisch voor haar karakter was het feit dat ze Monseigneur Waffelaert, bisschop van Brugge, vroeg om haar deze zware taak niet op te leggen. Toch was ze gedurende 45 jaar op wilskrachtige wijze overste ... en dit in een heel bewogen tijd. Zij loodste het klooster en zijn scholen doorheen twee wereldoorlogen en gaf ze door nieuwbouw een nieuwe richting en een plaats in de moderne samenleving. Door haar toedoen kwamen er nieuwe bijhuizen te Bredene-Nukker (1929), op de Christus-Koning parochie te Brugge (1932) en bij de Kortemarkse Huilaert-molen (1938).

¹ Kortemark, K.A., fotoboek I, pp. 83

² I.D. : interview met mevr. E. Vanhoutte, nicht van Moeder Marie-Henriette

Gelukkig kon zij rekenen op de steun van de energieke bestuurders. Dat waren achtereenvolgens pastoor Timmerman en de eerwaarde bestuurders Goethals, Van Thuyne, Carreer, Benoot, Pollie en Lietaer³.

Volgend voorval illustreert duidelijk dat Moeder Henriette van alle hout pijlen maakte om de school te Kortemarck volwaardig uit te bouwen.

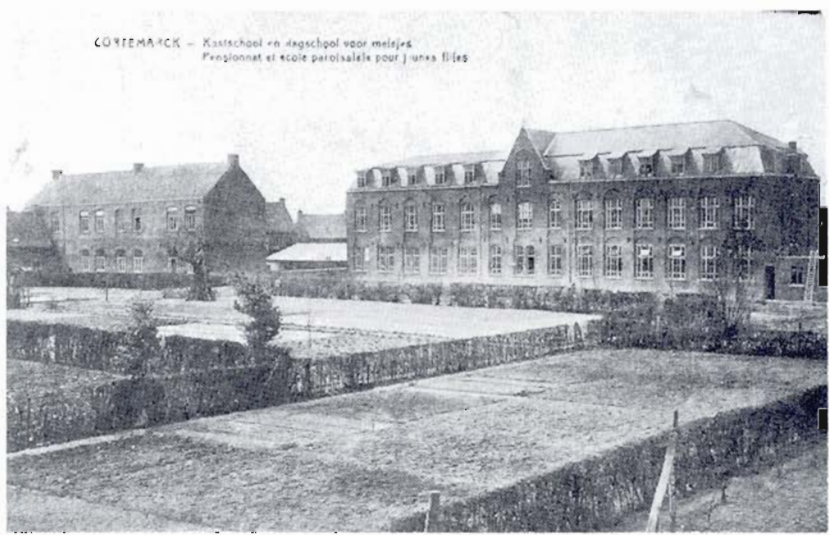
Op 8 oktober 1910 richtte zij volgende brief aan de bisschop :

*"Wij zien ons in de dringende noodzakelijkheid van te moeten bouwen. Bij den laatsten entréedag is ons pensionnaat van twintig leerlingen vermeerderd. Dat maakt dat ons overal plaats ontbreekt en er zonder uitstel zal moeten voorzien zijn in eene speelzaal en eene nieuwen dortoir voor de leerlingen ... Daarenboven, zouden wij geerne onze huishoudkundige landbouwschool op uitgebreidene voet inrichten. Daar ook ontbreekt ons eene zaal om de noodige werkzaamheden te kunnen verrichten. Daarom vraag ik U ootmoediglich de toelating om ten spoedigsten te mogen de noodzakelijkste verbeteringen en vergrotingen doen. Er zou daartoe eene som van rond de 20.000 fr. nodig zijn. Wel is waar, al onze schulden zijn nog niet afgelegd, maar toch ver ingekort ..."*⁴.

³ Kortemarck, K.A., fotoboek I, p. 83

⁴ Brugge, A.B.B., brief 207, 1910

40. Zicht vanuit het noord-westen op de kostschool (rechts) en de lagere school (links).

Bij de brief staken een aantal schetsen van hoe zij de vernieuwingen zag; de kapel zou aan de koorzijde 10 meter langer worden, de landbouwschool zou er lokalen bij krijgen en ten noorden van de lagere school zou een grote vleugel komen die de speelzaal en een aantal klassen zou herbergen. Het antwoord op deze brief vonden we niet in het bisschoppelijk archief. Een interview met Zuster Marie Vincentia (Marguerite Boussemaere) en Zuster Marie Placide (Irma Dewitte), die toen pensionnaires waren, bracht ons meer klaarheid⁵.

"De speelzaal werd gebouwd en de overste had zware schulden. Ze aanriep de heilige Jozef en er kwam hulp. Uit Roeselare kwam een brief toe waarin stond dat zij zich moest begeven naar een bepaald adres. Eerwaarde Heer Goethals verplichtte haar er naar toe te gaan. Zij belde aan. Een bejaarde man deed open en gaf haar een omslag. Hij zei dat hij die van de bisschop moest geven aan het klooster dat het (sic) meeste schulden had ... Thuis gekomen zag ze dat het juist die som was die ze nodig had"⁶.

Z.E.H. Kannunik Dignandt sprak haar in 1935, ter gelegenheid van haar gouden jubileum, als volgt toe :

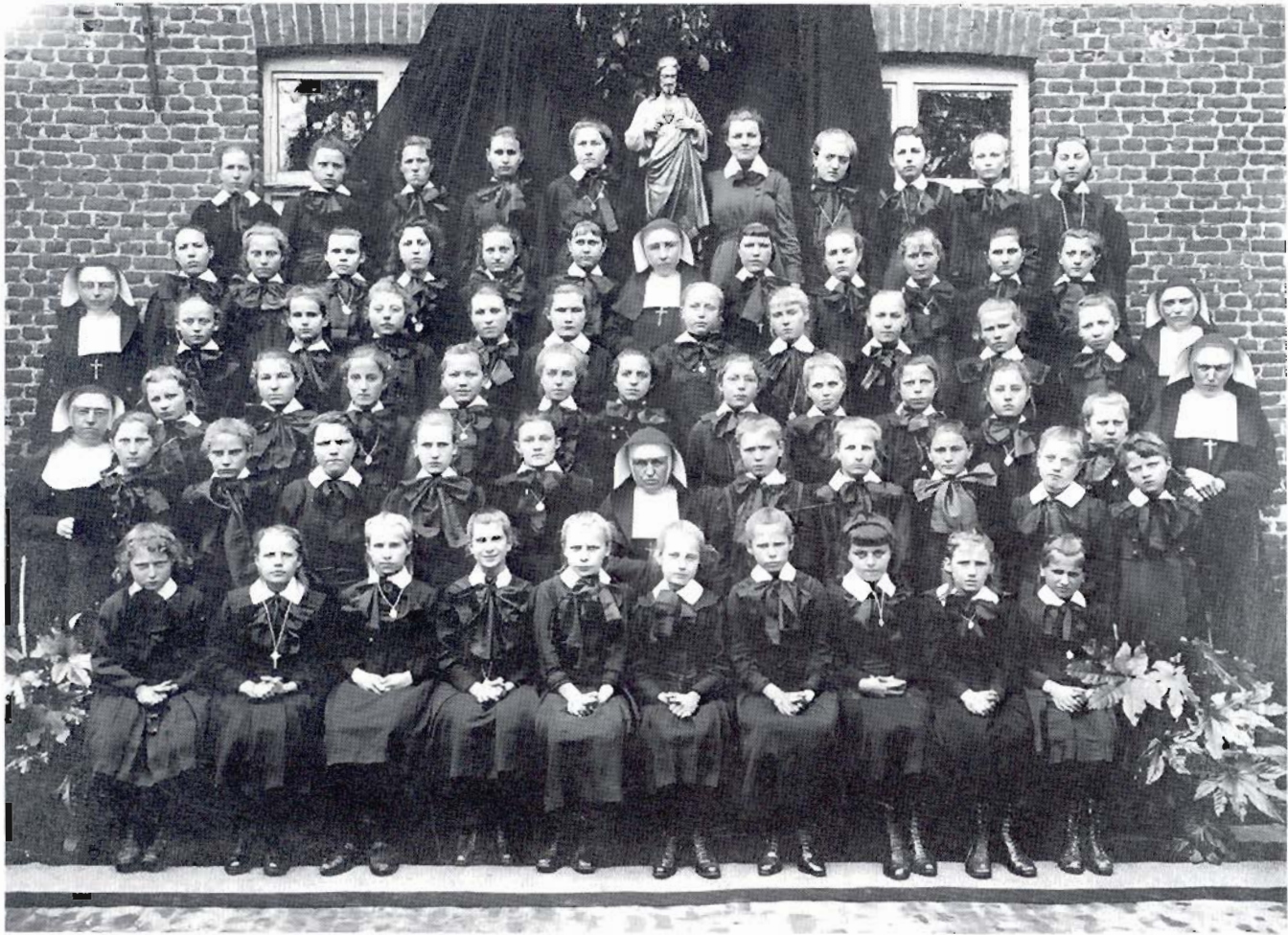
"Ge hebt God en uw zusters gediend, uw dagen gevuld met offers. ... ge hebt gebeden, gewerkt voor God in het volle besef van uw plicht ... stil, eenvoudig met geduld in volharding ... voor de groei en de uitbreiding van dit klooster. Denk ook aan al die dankbare kinderen die door uw zorg hun christen opvoeding en onderwijs hebben ontvangen..."

Moeder Marie-Henriette was overste tot 1951. Zij overleed in het klooster op 95-jarige leeftijd (5 december 1956)⁷.

⁵ I.D., interview met Zuster Vincentia en Zuster Placide

⁶ Kortemark, K.A., fotoboek I, p. 84

⁷ O.C., p. 86

41. Moeder M. Henriette te midden van 62 pensionnaires. We bemerken volgende zusters. Achteraan v.l.n.r. : Zr. Aloysia, Zr. Beatrix en Zr. Walburga ; Vooiaan v.l.n.r. : Zr. Pulcherie, Zr. M. Henriette en Zr. Pisca (1914).

2. Tijdens de Eerste Wereldoorlog.

De laatste weken van de grote vakantie van 1914 waren onheilspellend. Er hingen zwarte wolken boven Europa. Iedereen wist dat er een confrontatie tussen Duitsland en Frankrijk op komst was, maar bijna niemand dacht dat ons land daarin meegesleept kon worden.

Onwetend over wat de toekomst brengen zou, beslisten de zusters het pensionaat van de Gelukzalige Margareta-Maria niet te heropenen na de zomervakantie. Ze nodigden de ouders uit om hun bezittingen te komen ophalen. Madeleine Croes was hier toen leerlinge aan het pensionaat. Zij herinnert zich dit nog heel levendig.

"Wij woonden toen aan de Nieuwkerkse kassei in Roeselare. Vader en ik gingen met paard en kar om de koffer. Moeder overste heeft toen met vader alleen gesproken en gezegd dat het te gevaarlijk was om de school te heropenen. Op de terugweg kruisten we Franse dragonders. Je weet wel, die ruiters met een paardestaart op de helm...!"⁸

Op 28 juli verklaarde Oostenrijk de oorlog aan Servië. België riep de algemene mobilisatie uit op 31 juli. Op de avond van 2 augustus overhandigde de Duitse gezant te Brussel een ultimatum met de eis tot vrije doorgang om zo de Franse troepen in de rug te kunnen aanvallen. De eis werd door de regering afgewezen. In de morgen van 4 augustus vielen de Duitse troepen ons land binnen. Franse matrozen namen hun intrek in de leegstaande gebouwen van het pensionaat. Nadat de Duitsers aan de Marne (5 tot 8 september) tot staan werden gebracht, trachtten ze het Franse en Britse leger via de kust te omsingelen. Het Belgische leger trok zich terug uit de Antwerpse vestingen en stelde zich op achter de IJzer. Op 15 oktober 1914, anderhalve maand na het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog, bereikten de Duitse troepen Kortemark. Het begin van een lange en beroerde tijd was aangebroken. Op 18 oktober 1914 ontketende de Duitse generaal von Kluck zijn groot offensief tegen de IJzerlinie. Naar het plan van de nieuwe chef van de Duitse Generale Staf, von Falkenhayn, moest dit leiden tot een wig tussen de Franse en Britse geallieerden. Deze veldslag die acht dagen duurde, werd met bijzondere hevigheid gevoerd : 15.000 Belgische soldaten werden gedood of gewond, doch ook het uitgeputte Duitse

⁸ O.C., p. 84 en interview met oud-leerlinge M. Croes

leger moest tussen 26 en 28 oktober zijn offensief schorsen om zich te hergroeperen. Tijdens deze pauze liet koning Albert de sluisen van Nieuwpoort openen, wat het nieuwe Duitse offensief verlamde. De volgende drieënhalve jaar zou een loopgravenoorlog gevoerd worden⁹.

Overstelp met gewonden van de zware gevechten aan de IJzer richtten de Duitsers de kostschool van Kortemark in als lazaret, dit wil zeggen als veldhospitaal. Ze werden geholpen door de zusters die het klooster en de "parochieschool" mochten behouden. De twee bevelvoerende officieren waren heel correct tegenover de zusters en lieten toe dat zij in de keuken hielpen en de klederen van de soldaten wassen als bijverdienste. Dicht bij het front gelegen was Kortemark voor de Duitsers van groot belang. Munitie en materiaal kwamen per trein uit het binnenland aan en werden van hieruit met paard en kar naar de eerste linies gebracht. Soldaten kwamen hier uitrusten en in de veldhospitalen werden veel gewonden verzorgd. In het voorjaar van 1915 keerde de rust terug. De strijd had zich naar andere fronten verlegd¹⁰.

In april vonden de zusters de situatie veilig genoeg om het pensionaat te heropenen. Omdat de lokalen nog altijd door de Duitsers bezet werden, zouden de lessen in het klooster gegeven worden. Er waren beduidend minder inschrijvingen dan vóór de oorlog. Het recruteringsgebied was door het front doormidden gesneden en vele leerlingen waren samen met hun ouders naar de niet-bezette zone gevlucht. In de landbouwschool waren toen een dertigtal leerlingen. Zij kwamen allen uit de directe omgeving en gingen elke avond naar huis. Over die periode lezen we in het driejaarlijks verslag, 1914-1917 :

"In 1915-1916 heeft onze school meerder bijval genoten dan ooit in de omstreken van Cortemarck. Landbouwers, die tot dan toe een zeker vooroordeel tegen melkerij- en huishoudscholen opgevat hadden, grotendeels omdat zij zich, in de noodzakelijkheid bevonden zelf melk en boter te bewerken, achtten zich gelukkig hunne dochters bij ons te kunnen plaatsen ten einde melk-, boter-, en vooral kaasbewerking grondig te leeren kennen..."¹¹.

Naarmate de oorlog aansleepte liet de geallieerde blokkade rond Duitsland zich harder gevoelen. Het voedsel werd schaarser, hongersnood dreigde. Om een zwarte markt te voorkomen werden de landbouwers verplicht alle produkten rechtstreeks aan de Duitsers te leveren, die dan voor de verdeling zouden zorgen. Onze landbouwschool viel ook onder deze bepaling.

⁹ T. LUYKX, *Politieke Geschiedenis van België*, pp. 262-264 ; L. SCHEPENS, *1914-1918*, p. 21 ; M. VERHAEGHE, *O.C.*, p. 99

¹⁰ Kortemark, K.A., fotoboek I, p. 84 ; M. VERHAEGHE, *O.C.*, pp. 99

¹¹ Kortemark, S.A., schrift V, pp. 50-51

42. In maart 1918 bezocht de Duitse keizer Willem II het Duitse hoofdkwartier te Kortemark. Hij verbleef in het huis van dr. Jacques in de Handzamestraat, op een 50-tal meter van de school.

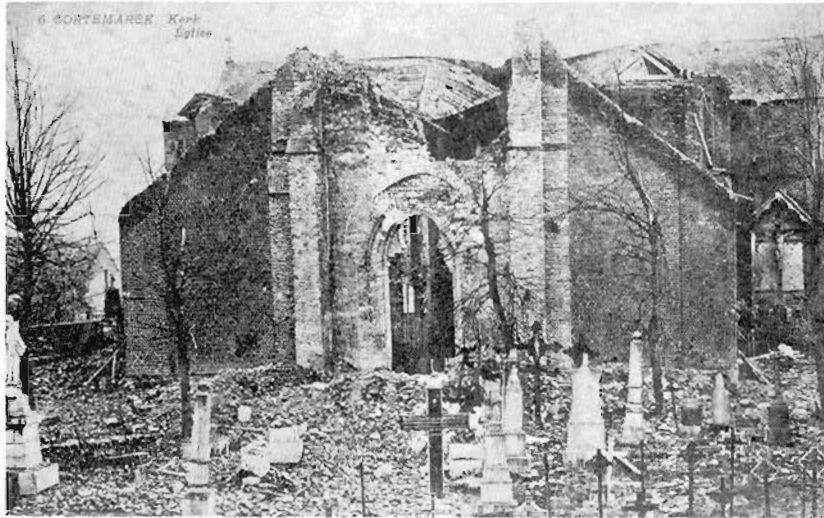
De strijd flakkerde weer op in juni 1917. Kortemark kreeg zware bombardementen te verduren. In de vroege ochtend van 7 juni 1917, precies om 3 u 10, ontploften duizenden pond explosieven in negentien schachten onder de helling van Wijtschate en Mesen. Onmiddellijk daarop bestormden de Britten de heuvelrug en bij het einde van de dag was het front drie kilometer oostwaarts opgeschoven. De derde slag van Ieper kon beginnen maar vooraf moest alles achter het front murw geschoten worden. Op 31 juli 1917 begon de strijd. Bommen beschadigden het station van Kortemark en sloegen in rond het marktplein. Op 15 augustus vielen bommen in de kloostertuin. Vluchtelingen uit Zarren en Handzame overstroomden de gemeente. Het pensioonaat gaf hen onderdak. Eind september besliste de Duitse overheid dat de streek volledig ontruimd moest worden. In archiefstukken lezen we :

"... In april 1916 verplichtte ons de vijand zowel als de landbouwers al de melk der Koeien in te leveren en afroomers en kerns wierden verzegeld. Door behendige medehulp hebben wij toch in 't verborgten melk-, boter- en kaasbereiding zoniet regelmatig toch volledig kunnen voortzetten tot 1 augustus 1917 : Van dan af om reden van het hevige bommenwerpen ... Lieten de ouders hunne dochters niet meer toe de school bij te wonen ; tot dat eindelijk op 14 augustus daaropvolgend de vijand verplichtte ons gesticht te verlaten..."¹².

E.H. Goethals, Moeder Henriette en de zusters vonden een onderkomen in Zeveneken bij Lokeren. Meer bepaald in het rustoord "Sint-Eligius" van de Zusters van de Heilige Kindsheid.

¹² I., SCHIPPENS, O.C., p. 36 ; M. VERHAEGHE, O.C., pp. 102 en 103 ; Kortemark, S.A., schrift V. p. 55

43. Wat er van de parochiekerk overbleef na de oorlog

Onze zestig zusters kregen de beschikking over een zolder en een slaapzaal. Het was een harde tijd. Twee zusters gaven les, de overigen breiden en haakten voor een winkel uit Lokeren en soms moest zelfs gebdeld worden. Contacten met het klooster van Zeveneken bleven tot lang na de oorlog bestaan. Zo maakten de pensionnaires in 1930 daar een halte tijdens hun schoolreis naar Antwerpen.

Toen de zusters na de oorlog naar Kortemark terugkeerden, konden ze hun ogen bijna niet geloven. Grote delen van het dorp lagen in puin, de kerk was uiteengereten en de modderige straten waren bezaaid met brokstukken en bomkraters. Ook het klooster en het pensionaat waren niet gespaard gebleven. Het wemelde er van de ratten, alle ruiten waren stuk en het meeste materiaal was verdwenen of beschadigd. Er moest van nul herbegonnen worden.

44. Leerlingen van de lagere school (derde leerjaar) betonen hun dank voor de hulp die ze kregen vanuit de U.S.A.

45. Koor van de vernieuwde kapel
(herbouwd na de eerste wereldoorlog).

Moeder Henriette meldde de minister op 5 december 1919 :

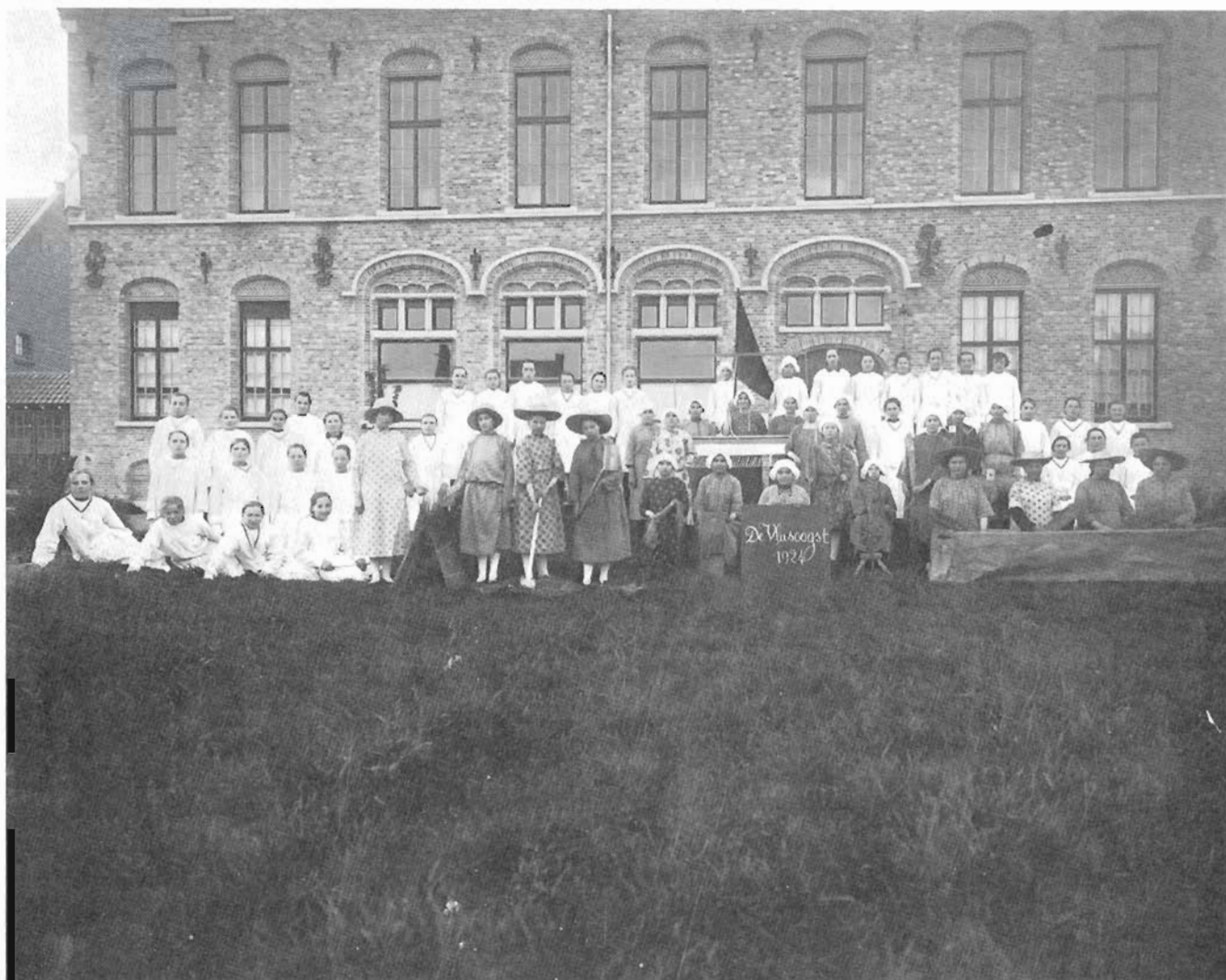
"... Dit jaar hebben wij weinig vruchten kunnen inoogsten want een merkelijke tijd is er besteed geweest vooreerst aan het vullen der talrijke obusputten en daarna aan het zuiveren van het land ...

De leerboeken zijn allen door de vijand vernield geworden..."

Na een half jaar hard werken, heropende het pensionaat zijn deuren op 1 mei 1919. Het was meteen één van de eerste dat in de Westhoek opnieuw leerlingen aanvaardde. Dit verklaart de vele inschrijvingen. De leerlingen kwamen nu ook van verder in de provincie. Een tachtigtal bood zich aan waaronder eenentwintig in de landbouwschool.

Reeds in 1920 werd het aantal van voor de oorlog overschreden. Een nieuwe gunstige periode brak aan !¹³

¹³ Kortemark, S.A., schrift IV, pp. 15 en F ; K.A., fotoboek I, p. 84

46. Tijdens de feestelijkheden in 1924 beeldden de leerlingen van de middelbare landbouwhuishoudschool het oogsten van het vlas uit.

3. De stroomversnelling, 1919-1924.

Het landbouwonderwijs, een negentiende eeuwse innovatie, kende in het begin van deze eeuw een ware "boom". Dit werd in 1919 bekroond met de oprichting van een Hoger Normaal Instituut voor Landelijke Huishoudkunde te Laken. Meteen kon werk gemaakt worden van een degelijke uitbouw van het landbouwonderwijs op middelbaar niveau. Tot dan toe hadden de middelbare landbouwscholen het moeten stellen zonder specifieke opleiding voor hun onderwijzend personeel. Onze school was ook in dat geval. Vandaar dat Moeder Henriette twee zusters naar Laken stuurde. Op 4 augustus 1923 behaalden Zuster Beatrix (Eulalie Rosselle) en Zuster Madeleine (Maria Lammerant) er het diploma van landbouwregentes. Dit werd gevierd. De school was intussen wel in een stroomversnelling terecht gekomen¹⁴.

Reeds voor de oorlog had de provinciale landbouwcommissie het plan opgevat om enkele landbouwscholen op te richten. Daartoe werden in enkele gemeenten gronden aangekocht. Maar alles bleef slechts bij plannen. In het begin van de twintiger jaren werd de zaak opnieuw aangepakt. Na enkele discussies in de provincieraad bekam de Roeselaarse bestendig afgevaardigde

¹⁴ Kortemark, S.A., schrift IV, p. 23

47. Muziekklas rond 1920. Aan het harmonium: Marie-Louise Laga, hier pensionnaire van 1919 tot 1925.

Jozef Vanden Berghe, dat de nieuw op te richten scholen geen officiële maar wel vrije scholen zouden worden. Zo werd voor het onderwijs aan jongens het Klein Seminarie van Roeselare uitgekozen. Er werd met provinciale steun een landbouwschool opgericht die in september 1922 haar deuren opende. Mede om de gunstige, centrale ligging in de provincie werden vanaf 1921 onderhandelingen aangeknoopt met de landbouwhuishoudschool van Kortemark. Deze was twee jaar voordien onafhankelijk geworden van het pensioonaat en had als directrice Zuster Beatrix.

Daarbij kwam nog dat onze school reeds in 1913 subsidies had gevraagd aan de provincie ter aanvulling van de geringe staatstoeelagen. Die bedroegen 2.000 frank per jaar in 1913. Deze som zou geleidelijk opklimmen tot 20.000 frank in 1920. De oorlogsschade plus het feit dat het aantal leerlingen bleef aangroeien, maakten deze hulp meer dan nodig ! Een brief van 26 december 1921 gericht aan de gouverneur verwoordde dit als volgt :

"Deze gunst verwachten wij met betrouwen van uwe welwillendheid vooreerst omdat wij weten dat dergelijke scholen in andere provincies ook toelagen genieten ... Daar wij nu verplicht zijn, aangezien het groot getal leerlingen, onze lokalen te vergroten ... de stallingen te vernieuwen ... verzoeken wij UE nog een bijzonder hulpgeld ..."

En in 1923 was het zover. De provincie verleende subsidies. Jaarlijks zou de school 10.000 fr. ontvangen. Maar er werd wel een voorwaarde gesteld : er moesten moderne lokalen komen. De zusters waren weinig enthousiast. Vooral de kostprijs van de nieuwbouw schrok hen af. E.H. Directeur Van Thuyne verwoordde dit als volgt in een brief van 16 juni 1922 aan de bestendige deputatie :

"... Gij kunt van ons niet eischen dat wij ons zelve wurgen..."

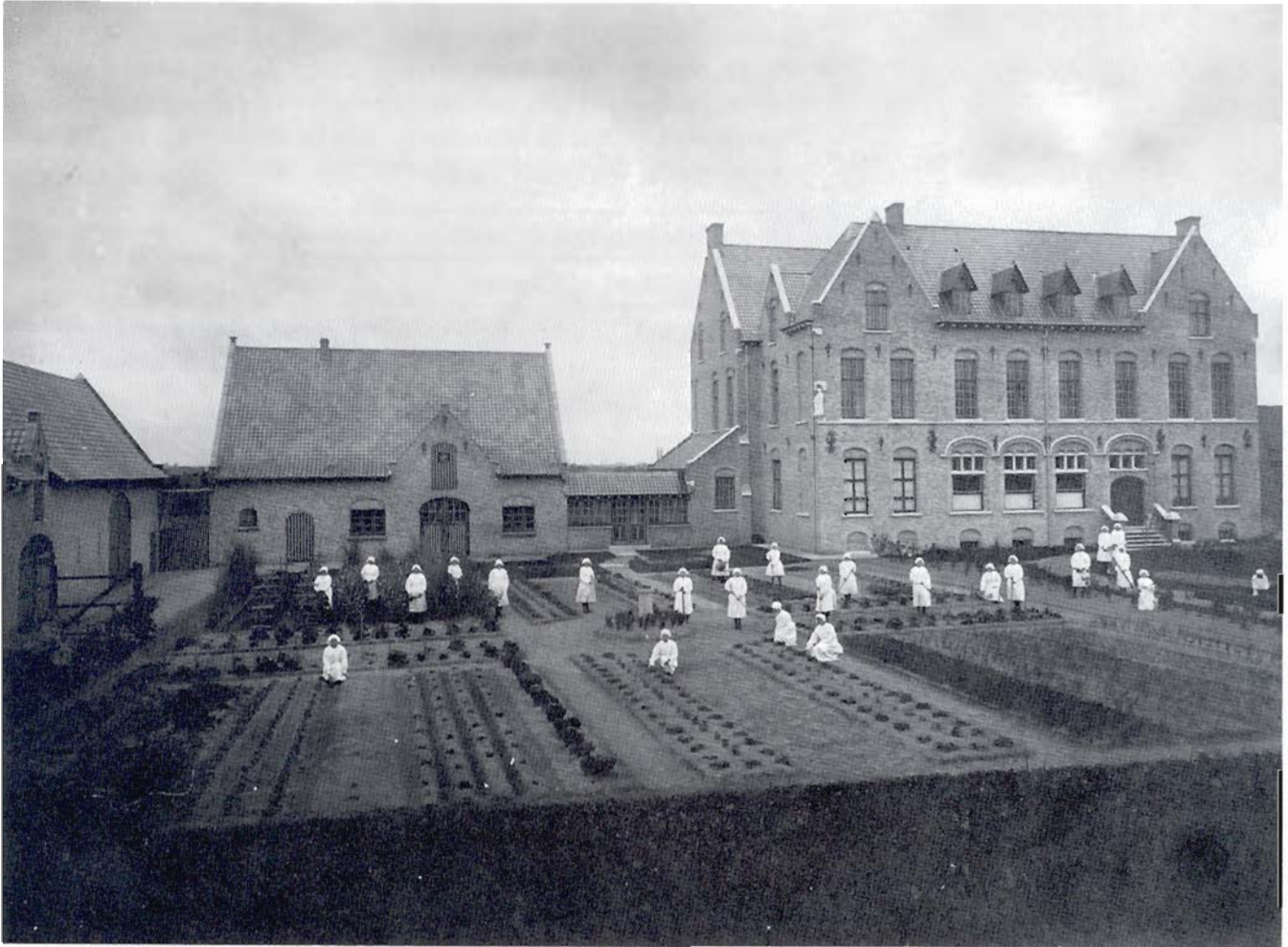
Op aanraden van de bisschop werd het voorstel dan toch aanvaard. Daarbij kwam nog dat de provincie toestemde om twintig jaar lang een buitengewone toelage van 12.500 fr. te verlenen waarmee de nieuwbouw kon afbetaald worden¹⁵.

Op 3 december 1922 gingen de werken van start onder leiding van de Torhoutse architect Nolf.

Ze werden uitgevoerd door aannemer Van Gheluwe uit Fernegem. Men begon met de afbraak van het huis "Surmont". Meteen kreeg een deel van de Handzamestraat een geheel nieuw uitzicht.

Reeds op 9 februari waren de fundamenten afgewerkt en werd de eerste steen gewijd. Eind september konden al enkele lokalen in gebruik genomen worden. De nieuwe gebouwen vormden samen een L-vormig grondplan en bestonden uit een grote schuur, een

¹⁵ Kortemark, S.A., O.C., pp. 17 en 19 en schrift V, p. 73

moderne stal en een lesgebouw. Er was zelfs een heus "duivekot". Vóór de nieuwbouw werden een groenten- en een siertuin aangelegd.

De secundaire landbouwhuishoudschool en de modelhoeve "Sint-Jozef" kostten samen een half miljoen. Een enorm bedrag voor die tijd als je weet dat een brood toen twintig maal minder kostte dan vandaag. In zijn openingswoord bij de inhuldiging van het nieuwe gebouw in 1924 beschreef E.H. Van Thuyne, directeur van het klooster, de nieuwe school als volgt :

"Heden, na een langdurig voltooiingswerk, rijst te midden eenen lachenden lust- en groenselhof, de grootsche landbouwhuishoudschool omhoog, voorzien van centrale verwarming en waterleiding, gerieflijk ingericht en ten beste geschikt om er onze boerendochters een aangenaam verblijf en eene degelijke opleiding te laten genieten..." ¹⁶.

48. Bij de inhuldiging van de modelhoeve "St-Jozef" poseren enkele leerlingen van de middelbare landbouwhuishoudschool fier in de pas aangelegde oefentuin (1924).
V.l.n.r. : schuur, stallen en lesgebouw.

¹⁶ Kortemark. S.A., schrift IV, p. 21

Op 12 juni 1924 werden de nieuwe lokalen met de nodige luister ingehuldigd. De bisschop van Brugge, Monseigneur Waffelaert en de Westvlaamse gouverneur waren de eregasten. Samen met veel sympathisanten van onze school konden ze er genieten van de bevlagde lokalen, de mooi aangelegde tuinen, een fijn banket en een door de leerlingen opgevoerd massaspel.

De leerkrachten van de landbouwhuishoudschool in 1919 ¹⁷ :	
naam lesgeefster of lesgever	onderwezen vak
E.H. Goethals	godsdienst, natuurkunde, scheikunde,, boekhouden
Zuster Prisca (Leonie Cauwelier)	rekenkunde
Zuster Pulcherie (Maria Vercruyce)	opstel
Zuster Beatrix (Eulalie Rosselle)	melkerij, land- en tuinbouw, plant- en dierkunde
Zuster Gaudentia (Léontine Capoen)	huishoudkunde, snit en naad
Zuster Ida (M. - L. Kausse)	was en strijk
E.H. Daveloose	electriciteit op de hoeve
Zuster Madeleine (na 1925) (Maria Lammerant)	rekenen, handel, boekhouden, melkerij

Het nieuwe gebouw uit 1924 kreeg als naam "modelhoeve van de Heilige Jozef". Het telde naast een aantal gewone klassen ook nog gelijkvloers : twee keukens, een kleine refter, een spreekkamer en het bureau van zuster directrice.

Op de verdieping waren er naast de "dortoir Sainte-Marie" een gastenkamer, een lokaal voor wetenschappen en een schoolmuseum vol opgezette dieren, zeldzame gesteenten en vreemde gewassen. Het nieuwe gebouw werd geleidelijk in dienst genomen. Pas in 1932 was de volledige landbouwhuishoudschool er in ondergebracht¹⁸.

De secundaire landbouwhuishoudschool - de eerste in de provincie voor meisjes - kende een grote bijval. Ook de moderne gebouwen droegen bij tot deze faam. Voor het schooljaar 1924-1925 waren 74 leerlingen ingeschreven. Dit was een succes als men weet dat de landbouwschool van Roeselare, het Klein Seminarie, toen slechts 66 leerlingen telde en dat de meeste landbouwers voor hun dochters het onderwijs in de landbouw als een overbodige luxe beschouwden.

¹⁷ A.B.W., brief van 20-11-1924 ; Kortemark, S.A., schrift V, p. 59 ; E.H. Daveloose was kandidaat in de wetenschappen en ook lesgever aan het Sint-Amandscollege te Kortrijk.

¹⁸ Interview met Zuster Alberta

50. 1924 : de personaheten vóór de
 nieuwbouw. Voor de ingang met triomfhoog
 hemerken we Mgr. Lamroy, bisschop van
 Brugge en gouverneur baron L. Janssens
 de Bishoven

Tot 1930 bleef dit leerlingenaantal gehandhaafd. Daarna ging het bergaf. In 1934 waren er nog 55 leerlingen verspreid over de twee jaren. Deze terugval was te wijten aan de economische crisis, maar ook aan de oprichting, elders in de provincie, van middelbare landbouwhuishoudscholen voor meisjes zoals in 1926 te Anzegem en later te Moorslede.

Nochtans beloofde de toenemende verstedelijking hoopvolle perspectieven aan de landbouw. De meeste stedelingen bezaten geen eigen groententuin en meer en meer landbouwers legden zich toe op de produktie van groenten en fruit. Het landbouwonderwijs moest deze evolutie natuurlijk volgen. In onze provincie pikte de landbouwschool van het Klein Seminarie als eerste in op deze trend. In september 1931 opende het met toestemming van de provincie een tuinbouwafdeling¹⁹.

Ook onze school pikte in op deze nieuwe stijl in de hoop zo het tanende leerlingencijfer opnieuw te verhogen. Er werd een tuinbouwafdeling opgericht. Over de oprichting lezen we het volgende in een brief die de bestuurder, E.H. Benoot, richtte tot de gouverneur.

¹⁹ Kortemark, S.A., leerlingenlijsten : L. PILLEN, 175 jaar Klein Seminarie Roeselare, p. 105

Goede Couders,
Wat dunkt U van den tuin-
bouwcursus? Looft gij het
soms niet gerad raad dat
ik die lessen meevolg? Alles
is noodnug geschikt dat ik
weinig of niets van het weg-
ige moet missen en in alle
geval niets van al wat mij
later noodig of nuttig zou zijn.
Ik zal mijn best doen om het
op 't einde van 't jaar nog wat
meer nuttige kennis den te be-
zitten. Maar ik zoo spoedig mo-
gelyk een antwoord te verzachten
a. h. want de lessen zijn reeds den
week begonnen. - Het doet U ook laten
weten dat er een onkosten aan vastgesteld is.

M. Lumille Lemahieu
Landbouwer
Ollveringhem

"Kortemark, den 6 October 1932 ... Hier, in midden West-Vlaanderen, wordt ons van verschillende zijden gevraagd, aan de meisjes onzer landbouwschool gelegenheid te verschaffen om zich in den tuinbouw te specialiseren ... en diensvolgens stellen we UE voor aan onze landbouwhuishoudschool een afdeling voor tuinbouwstudies in te richten ... Zie hier onze combinatie. We zouden nl. de leerlingen van beide afdelingen alle huishoudlessen, alsook alle lessen van algemeen onderricht, van natuurwetenschappen en van de grond-vakken van land- en tuinbouw, alsook deze van kleinveeteelt samen laten volgen. Daarbij zouden de leerlingen der landbouwfdeling dan afzonderlijke lessen van melkerij, veevoeding, veeteelt, landbouweelten, en een beknopten tuinbouwcursus, met de daarbij behorende praktijk ontvangen, terwijl de leerlingen van de tuinbouwfdeling afzonderlijke lessen van groenteelt, fruitteelt, bloemeteelt, tuinbouwersieringskunst en aanvankelijke begrippen over tuinbouwconstructies zouden onderwezen worden. Een dussdanige regeling zou weinig afzonderlijke uitgaven meebrengen. Wij voorzien in dit opzicht alleen het aanschaffen van het nodige glasmateriaal voor het geven van het practisch onderwijs en het aankopen van enig leermateriaal. Daarbij zouden we dan een Juffrouw Tuinbouwregentes aanwerven..."²⁰

Reeds een week voordien gingen de zusters van start met de tuinbouwfdeling. De pas afgestudeerde Ursula Van Hoof werd aangeworven als tuinbouwhuishoudregentes. Zij gaf les in onze school tot aan haar huwelijk. Vanaf 1 oktober 1937 werd zij vervangen door een andere leke-lerares : de tuinbouwhuishoudregentes Marie-Jeanne Smis.

²⁰ A.B.W., Fonds provinciebestuur West-Vlaanderen, afdeling II, nr. 6156

In het toenmalig schooltijdschrift "Klokje" werd de oprichting van de nieuwe richting als volgt meegedeeld :

"NIEUWSJES UIT DEN TUIN. Alwie sedert eenigen tijd onze Land- en Tuinbouwhuishoudschool niet meer bezocht heeft zal er nogmaals een merkelijke verbetering kunnen bestatigen. Ons Engelsch voorhoveke is omschapeu in een lief Fransch tuintje waar allerhande welriekende blommekes U zullen tegenlachen en verwelkomen. De kleine weide nevens de schuur is ook aan 't veranderen ; daar grazen de koetjes niet meer ... daar lopen geen varkentjes meer ... daar loopt wellicht wat anders, niet op pootjes, maar op wielkens ... Een warenhuis ... waarin we jaarlijks 2 à 3 kulturen lekkere groenten zullen oogsten. De reeds bestaande groententuin krijgt ook nog wat bij ... een mooie serre met verwarming waar 't zal zomeren terwijl het buiten wintert. De eerstkomende vergadering brengt ongetwijfeld veel nieuwsgierigen terug naar hun ouden thuis".

Het verhoopte succes bleef evenwel uit. Daarenboven voelde de provinciale inspectrice mejuffer Hélène Vandorpe weinig voor dit initiatief. Na twee schooljaren werd de nieuwe afdeling gestopt. De tuinbouwkunde werd voortaan als vak ingebouwd in de lessen van de middelbare landbouwhuishoudschool, tot grote voldoening van de inspectrice. Zij merkte in haar inspectieverslag op :

"Sedert de tuinbouwfafdeling niet meer bestaat doen de leerlingen meer aan tuinbouw dan vroeger wat meer nuttig is, van de andere kant is er geen overbelasting meer van de beste leerlingen die vroeger de twee afdelingen tegelijk volgden" ²¹.

²¹ Kortemark, S.A., personeelslijsten T.S.O. en Klokje, nr. 14, 1932 ; A.B.W., Fonds provinciebestuur West-Vlaanderen, afdeling 3, nr. 7436, verslag van toezicht, 22 april 1936

52. Landbouwschool 1921-1922

V.l.n.r :

Iste rij boven : Blanche Nayaert, Sylvie Nayaert, Maria Stroo, Zulma Devos, Maria Debou, Alice Debou, ?, Rachel Matthys, Jeanne Van Tyghem, ?, ?

2de rij boven : Clara Vandenbussche, ?, Juha Vervisch, ... Boevens, ?, Godelieve Cornette, Maria Cornette, ?, Clara Cloet, ?, ?, Marie-Louise Lagea

3de rij boven : Maria Wydooghe, ?, ?, Alne Feverie, Maria Ameloot, ?, ?, Rachel Dejaghere, ?, ?, ... Vandeputte

4de rij boven : ?, Hélène Dewulf, ?, Madeleine Bylo (relig.), Adrienne Bylo (relig.), Godelieve Deburchgrave, Irma Speybiouck, Irma Huyghe (relig.), ?, ?, ... Matthys, Yvonne Bruynooghe (relig.), Marie Vandevelde

Iste rij onder : Maria Decroos, Maria Dezaegher, Maria Deeren, Paula Vandaele, ?, ?, ?, ?, ?, Laura Mannens, ... Pauwels

4. Moeder Dominique (1922-1928)²².

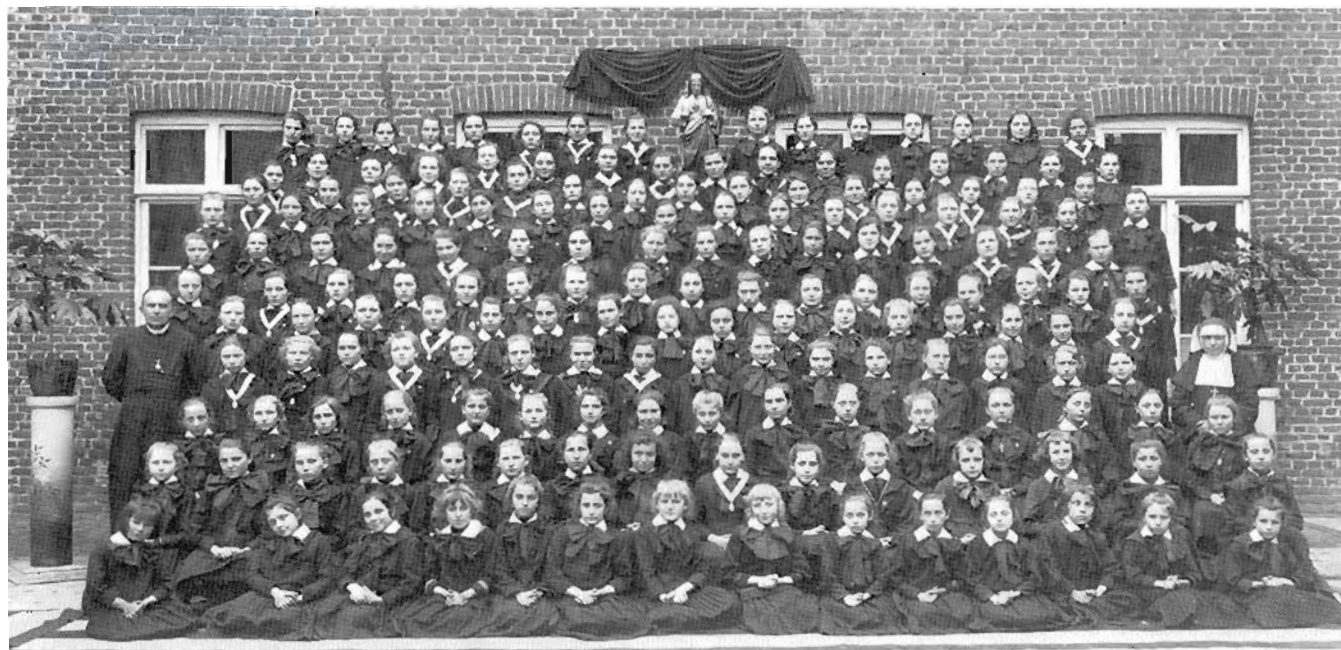
In 1922 werd zuster Marie Dominique de algemene overste. Zij volgde Moeder Henriette op die na 22 jaar niet meer kon herkozen worden.

Zuster Henriette werd onderwijzeres aan de lagere school te Zuienkerke. Zuster Dominique - haar wereldse naam was Amelie

²² Kortemark, K.A., fotoboek I, pp 86 en 87

53. *Moeder Dominique.*

Stroo - werd geboren te Moerkerke op 6 Juni 1869. Ze trad in het klooster te Kortemark op 29 augustus 1885. Ze legde haar geloften af op 2 september 1889. In 1891 behaalde ze het diploma van lagere onderwijzeres aan de normaalschool te Brugge.

Ze gaf een korte periode les aan de pas opgerichte melkerijschool en werd daarna schoolhoofd in de bijhuizen, respectievelijk te Haringe, Bulskamp, La Docherie en Westende.

Zo is de heropbouw van het schooltje te Westende na de wereldoorlog voor een groot deel haar werk. De school was verwoest en de zusters moesten zich de eerste jaren behelpen met twee kleine "barakken" van het Albert-fonds.

In 1922 werd zuster Dominique verkozen tot algemene overste. Onder haar leiding bleef het klooster van Sint Vincentius a Paulo bloeien. In 1927 was de congregatie één van de grootste van het bisdom. De kloostergemeenschap telde toen 163 zusters.

Moeder Dominique stichtte bijhuizen te Bredene-Bad (1926) en Duinbergen (1928).

Het was ook onder het bestuur van Moeder Dominique dat de melkerijschool omgebouwd werd tot middelbare landbouwhuishoudschool.

In 1928 trok zij zich terug als algemene overste. Ze werd "raadzuster" en plaatselijk overste in het bijhuis te Duinbergen.

Na een hardnekkige ziekte overleed ze te Zuienkerke op 7 juli 1930. Bij haar dood verscheen volgende tekst in het "Klokje" :

54. Penstonaat 1921-1922
 Links E.H. Vanthuyne, rechts moeder
 Henriette.

3 "Op 7 juli, om 8 ure 's avonds, heeft onze weleerwaarde Moeder Dominique haar schoone ziel aan haar Schepper teruggegeven. We wisten dat ze ziek was, of liever dat ze, doodmoe, nu rustend was ; we waanden haar beter, toen we plots als een donderslag in herfsttijd haar afsterven vernamen..."

† ZALIG AANDENKEN VAN
EERWEERDE MOEDER DOMINICA

(AMELIE STROO) Roodzuster—Overste te Durbbergen
Ze werd geboren te Moerkerke den 6 Juni 1859, trad in het klooster van den H. Vincentius te Cortemarck den 29 Augusti 1885, ontving het kloosterkleed den 1 October 1886, sprak hare beloften uit den 2 September 1889 en overleed in het lazarethuis te Zuykerkerke den 7 Juli 1930.

* Alwie thuis of broeders of zusters of vader of moeder om mijnen naam verlaat *, zei de Zaligmaker * die zal het honderdvoud ontvangen en het eeuwige leven bezitten *. Dat woord des Meesters vond weerklank in het hart der duurbare overleedene en in waarheid mocht zij zeggen : * Ik heb de wereld en haar ijdelheden met de voeten getreden uit liefde tot Jesus aan Wien ik voor altijd mijn hart heb toegewijd. *

Gansch haar kloosterlijk leven was de trouwe uitwerking van hare uitgesproken beloften en hare zending heeft zij met nauwgezetheid volbracht. — Hoeveel kinderen heeft zij niet onderwezen en tot Jesus opgevoerd ! God had haar begaafd met wijsheid, voorzichtigheid, klaar doorzicht, een stalen wil en toene werkzaamheid, en gedurende de zes jaren, dat zij als algemeene overste de kloostergemeente bestuurde, heeft zij deze gaven ijverig gebruikt om hare zusters te geleiden in den weg der volmaaktheid door vurige godsvrucht en heilige gehoorzaamheid ; ook zullen allen haren naam in dankbaarheid bewaren. De ziekte trof haar te midden harer werkzaamheid als overste te Durbbergen en nadat zij ook in haar licham de smarten van haar ijdelsten Brudegom had aangevoeld mocht zij met den H. Papius zeggen : * Mijne loopbaan heb ik voltrokken, het werk door God mij opgelegd heb ik volbracht, nu blijft mij de kroon der gerechtigheid te ontvangen *, en die kroon en wijde de Heer haar niet langer laten ontheeren.

Bemide MEDEZUSTERS en duurbare FAMILIELEDEN blijft mij inachtig en gedenkt steeds de voorbeelden van diepe godsvrucht en trouwe plichtsvervulling, die gij in mij gezien hebt.

H Hart van Jesus ons toekome nu ijk !

55. Gedachtenis moeder Dominique.

56. Slaapzaal "Saint-Joseph", de huidige mediatheek.

CORTEMARCK
Kostschepel Pensionnat
Slaapzaal St-Joseph Dortoir St-Joseph
(Een kant) (Un côté)

